

SMS til utvalgte grupper innbyggere i Oslo - begrunnelse og juridisk avklaring

Utfordring/behov

Vi ser en økning i smitte av koronaviruset blant noen minoritetsgrupper i Oslo, og ønsker å informere disse mer direkte og informasjon på deres morsmål..

Onsdag 1. april: flere saker i nyhetsbildet angående at etnisk ikke-norske er en utsatt gruppe ifm korona, da vi ser at de ikke overholder tiltakene i like stor grad som etnisk norske.

Tiltak

Bydelene ønsker å sende ut en SMS med informasjon til de som er fra Somalia, Irak, Iran, Eritrea, Etiopia, Polen og Pakistan, med informasjon om hva de skal gjøre nå i forbindelse med koronaviruset og smittefaren. Somalia vil være hovedfokus i første fase.

Velferdsetaten har fått i oppdrag fra BLK å dele målrettet informasjon om korona med minoritetsbefolkningen i Oslo.

Hypotesene og bakgrunnen for meldingen er:

- at mange fra minoritetsgruppene ikke har gode nok norskkunnskaper til å ha fått med seg viktigheten av tiltakene rundt korona.
- Mange er ikke i jobb, og har derfor ikke opplevd karantenen og nedstengingen av Norge på kroppen på samme måte som andre.
- de stoler på at det norske helsevesenet er godt nok og vil ta vare på dem
- gruppene, f.eks deler av den somaliske befolkningen følger ofte ikke med på norske medier, og lite på nyheter – og forholder seg i liten grad til norske referanser og autoriteter.
- erfaringen er at direkte kontakt, (f.eks SMS) fungerer bedre på disse gruppene, da de ikke følger nok med på andre kanaler
- bydelene ser at mange mødre samles på lekeplasser og i parker sammen med barna sine, uten å ta smittevernhensyn.

Plan:

- Uttrekk fra Folkeregisteret: Vi bestiller et uttrekk fra Infotorg/EvryTieto som henter ut mottakergruppen fra Folkeregisteret til oss. De tar uttrekk av fødselsnummer til alle som har Somalia, Iran, Irak, Pakistan, Eritrea, Polen og Etiopia som fødeland.
- Vi sender disse en tekstmelding med informasjon om korona og smittetiltak. Tekstmeldingen er på norsk og språket til gruppen vi henvender oss til, og lenker til to nettsider, en lenke til oslo.kommune.no med informasjon om korona på mange språk og en lenke til en video med informasjon på deres morsmål.

Juridisk

Informasjon som er målrettet til en viss gruppe mennesker, vil kunne avsløre noe om deres bakgrunn. I dette caset skal det sendes målrettet informasjon til personer fra f.eks Somalia, på deres eget språk. Informasjonen vil således kunne avsløre at vedkommende identifiserte mottaker av SMS er fra Somalia.

For å kunne identifisere relevante mottakere av informasjon, skal det gjøres oppslag i Folkeregisteret. Denne vurderingen forutsetter altså målrettet informasjon + identifisert mottaker.

Opplysninger om etnisk opprinnelse er å anse som en særlig kategori personopplysning (sensitiv opplysning) etter GDPR. Etter Artikkel 9 er det forbudt å behandle denne opplysningen, med mindre vi eksempelvis kan vise til hjemmel i nasjonal rett. Vi legger til grunn at vi kan benytte følgende hjemmelsgrunnlag i GDPR: Art. 9 nr. 2 bokstav g): *“Behandlingen er nødvendig av hensyn til viktige allmenne interesser, på grunnlag av unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett som skal stå i et rimelig forhold til det mål som søkes oppnådd, være forenlig med det grunnleggende innholdet i retten til vern av personopplysninger og sikre egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser”.*

Konkret betyr dette at vi må

1. ha hjemmel i nasjonal rett
2. behandlingen av opplysningene må være forholdsmessige (vurdere belastningen for den enkelte vs. verdien vi oppnår med behandlingen)
3. sikre egnede tekniske tiltak for å verne den registrertes rettigheter og interesser

1. Hjemmel i nasjonal rett

Vi vurderer at vi kan behandle opplysningene med hjemmel i Smittevernloven § 7-1 andre ledd:

“Kommunen skal også utføre de oppgaver innen smittevernet som pålegges i loven her eller bestemmelser i medhold av loven, herunder skaffe seg oversikt over arten og omfanget av de smittsomme sykdommer som forekommer i kommunen, drive opplysning om smittsomme sykdommer og gi råd og veiledning om hvordan de forebygges, sørge for at individuelt forebyggende tiltak blir satt i verk, sørge for at andre tiltak etter loven her, folkehelseloven eller helse- og omsorgstjenesteloven blir satt i verk.”

Kommunen har plikt til å drive opplysning om korona og fare for smitte, herunder gi råd og veiledning om hvordan smitte kan forebygges. Vår vurdering er således at vi kan gi målrettet

informasjon om korona-situasjonen, herunder identifisere relevante mottakere av informasjonen ved oppslag mot Folkeregisteret.

2. Behandlingen må være forholdsmessig

Vurderinger som er tatt::

Kan det oppleves støtende å få en slik sms?

Dette er en risiko, men vi mener måten sms er utformet på er viktig for å unngå at den oppleves støtende. Derfor har vi rådført oss med representanter for målgruppen fra Somalia. Det er viktig å ikke peke på denne folkegruppen som et problem, men heller være svært konkret og konsis på nyttig informasjon. Man bør for eksempel ikke påpeke at somaliere er minoritetsgruppen med mest smitte i Norge, da det er unødvendig og støtende.

Faren for at det sms'en ikke oppleves som relevant

Bydel Gamle Oslo har fått tilbakemelding fra flere som mener det er relevant i den situasjonen vi er nå. Faren er dersom vi ikke klarer å formulere oss på en god måte. Informasjon som omfatter video/tale er viktig for at det skal være relevant

Potensielle risikoer

Vi anser risikoen ved å ikke bruke sms er større, da kan flere bli syke og dø. Risikoen her er at noen som føler seg stigmatiserte kan føle seg mer stigmatiserte.

Kan informasjon gjøres på en mindre inngripende måte enn sms, f.eks. ved å bruke en mer generell utformet sms?

Vi har fått svært klare tilbakemeldinger fra folk som kjenner det somaliske miljøet at sms må være særdeles klar og tydelig – jo mindre generelt jo bedre. En generell beskjed vil med svært stor sannsynlighet ikke nå gjennom. Når vi skal sende sms må vi tilstrebe at den er klar, tydelig, rett på sak, slik at vi faktisk oppnår det vi ønsker.

Formålet med sms og hvilken verdi vil vi oppnå

- Formålet er å hindre ytterligere smitte i et område av Oslo der man ser mer smitte enn andre steder i Norge/Oslo
- Deler av den somaliske befolkningen følger ikke med på norske medier, og lite på nyheter – og forholder seg i liten grad til norske referanser og autoriteter.

- Noen forholder seg til kilder som på ingen måte samsvarer med de kildene vi anbefaler, dette skaper farlige situasjoner.
- Man har de siste ukene testet ut ulike metoder for å nå frem med informasjon, uten å lykkes. Derfor må vi finne andre kanaler og måter å spre informasjon på.
- Språk er en utfordring, og mange forstår ikke ord som “eksponering for smitte” og “isolasjon” godt nok.
- Det er viktig å lenke til video med tale, da en del somaliere leser dårlig både på norsk og eget språk..
- Informasjon om korona tas ikke på alvor, man stoler på at det norske helsevesen vil ta vare på oss.
- Mange, spesielt kvinner, er ikke i jobb, og har ikke opplevd alvoret på kroppen, f.eks av at arbeidsplasser stenger o.l tiltak på kroppen

Vi mener at behandlingen av opplysningene (etnisk opprinnelse) anses som riktig og nødvendig for å oppnå formålet med bestemmelsen i smittevernloven § 7-1 andre ledd. Kommunen har en lovpålagt plikt til å drive opplysning om korona og smittefaren, herunder gi konkrete råd og veiledning om hvordan våre innbyggere kan forebygge slik smitte. I denne sammenheng er det nødvendig og relevant å gi tilpasset informasjon, slik at råd og veiledning kan følges for å hindre smitte i den situasjonen vi nå er i.

3. Egnede tiltak

Behandling av særlig kategori av personopplysninger forutsetter tilstrekkelige sikkerhetstiltak, for å ivareta den registrertes rettigheter og interesser. Dette innebærer blant annet at opplysningene ikke skal gjøres kjent for uvedkommende. SMS og e-post er ikke anerkjent som sikre kommunikasjonskanaler, og det er altså fare for brudd på konfidensialiteten. Dette tilsier at særlige kategorier av opplysninger ikke skal formidles i SMS.

Imidlertid vil innholdet i denne SMS-en kun være ren informasjon om korona-situasjonen. Det vil ikke fremgå navn eller annen mottakerinfo i SMS. Informasjonsinnholdet i SMS vil på selvstendig grunnlag ikke kunne avsløre en særlig kategori personopplysning, men det kan *utledes* en slik opplysning av informasjonen når SMS har kommet frem til mottaker. Ved feks feilsending av SMS, vil ikke mottaker av feilsendt SMS vite hvem som var opprinnelig mottaker.

SMS anses som viktig å bruke nå, da den er mer direkte, og vil nå innbyggeren raskere. Informasjon på innloggede sider er vurdert som mer tungvint, da selve innloggingen vil stoppe mange fra å komme videre, samt at vi ser at bruken av innloggede sider generelt ikke er høy nok. Vi ser også at mangel på BankID kan være en hindring, spesielt blant disse gruppene innbyggere.

Vår vurdering:

Under normale omstendigheter ville vi ikke benyttet SMS til å formidle slik målrettet informasjon, da det *kan* utledes særlige kategorier av opplysninger. Likevel har vi vurdert det som nødvendig og forholdsmessig å benytte SMS til å informere og veilede om korona til en utvalgt gruppe personer nå, for å hindre videre smitte. Det foreligger altså en forhøyet risiko ved bruk av SMS i denne situasjonen, men denne kan aksepteres gitt nødsituasjonen vi befinner oss i.

Her er forslaget vårt til tekst:

Viktig! Koronaviruset er dødelig og smitten sprer seg raskt. Du må: Holde avstand på 2 meter til andre, være maks 5 personer sammen ute og vaske hendene ofte.

Hvis du er syk må du være hjemme. Nettside med informasjon på arabisk, somali, engelsk og andre språk: <https://www.oslo.kommune.no/koronavirus/informasjon-om-koronaviruset-pa-flere-sprak>

Se film om korona på <språket>: Send gjerne informasjonen videre om du kjenner noen du tror vil ha nytte av den.

Tanken er at vi bruker denne for alle gruppene, men at det som står i grønt tilpasses hver enkelt gruppe. Teksten oversettes også til hvert språk, som legges ved i hver tekstmelding.

Vi sender da egen sms per gruppe til alle, og ikke per bydel.

Vurderinger som er tatt rundt teksten:

- Her er teksten ganske generell, samtidig som vi får frem budskapet når vi sender meldingen til utvalgt gruppe.
- lenken <https://www.oslo.kommune.no/koronavirus/informasjon-om-koronaviruset-pa-flere-sprak> finnes også på engelsk. Vi har vurdert det til riktig å bruke den

norske, da det kan virke mindre stigmatiserende på de som faktisk snakker godt norsk.